
◆ ST. OLAV ◆

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrud Undset, Lars Eskeland.
ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 4 - OSLO - TELEFON 23743

INNHOOLD: Hyrdebrev for fasten 1934. — Verne-engelen. — Om oplevelse og erkjennelse. — Kong Albert av Belgien er død. — Det er ikke nødvendig. — Lord Halifax og de anglikanske unionsbestrebelse. — Bokanmeldelse. — Sjeslesorgen i Nord-Norge. — Biskopen hos paven. — Herhjemme — og derute.

RETT + OG + SANNHET

Hyrdebrev for fasten 1934.

Jacob Mangers,

ved Guds barmhjertighet og den Apostoliske Stols velvilje,

Apostolisk Vikar for Oslo Vikariat, Biskop av Selja,

til det Apostoliske Vikariats presteskap og troende, hilsen og velsignelse i Herren!

Er vi oss levende bevisst, høitelskede i Herren, denne store sannhet at vi alle tilsammen utgjør en organisk enhet, at vi er lemmer på Kristi legeme, så blir det en selvfølge, en naturnødvendighet å interessere oss for Kirkens sak og arbeide, da det jo angår oss selv som en vesentlig del av Kirken, en selvfølge å delta i apostolatet, i kjærlighets- og menighetsarbeidet. Og det blir for oss helt naturlig å arbeide i fellesskap og harmoni med alle Kirkens medlemmer alt etter den plass og funksjon som er gitt oss i Kirkens organisme.

Det er derfor en helt feilaktig opfatning at ikke også legfolk skulde være forpliktet til å virke i og for Kirken. Det er likesom presteskapet en del av Kirken, en del av Kristi legeme, og har derfor en uavviselig plikt til å virke for Kirkens indre styrke og ytre fremgang og anseelse, skjønt dets funksjon er forskjellig fra prestenes funksjon.

Det er altså en misforståelse å tro at det er noget svelt mellom prest og legmann. Legmannen er prestens bror og venn og må behandles som sådan. Legmannen skal be og ofre med presten, leve med ham Kristi mystiske liv, arbeide med ham for Kirkens sak og fremgang. *Presteskap og legfolk i forening utgjør Kirken:* begge parter er en del av Kristi mystiske legeme. Kirkens sak er derfor ikke alene prestens, men likeså godt

legfolkets sak. Og de troende må ikke være en passiv masse: de er og må være prestens medhjelpere.

Vel tilkommer det prestene under biskopens tilsyn å styre i Kirken, især i menighetsarbeidet, da Kristus har anbetrodd Kirkens ledelse til apostlene og deres rettmessige etterfølgere, men legfolket har ikke destomindre den plikt å hjelpe prestene i deres arbeide for Kirkens sak og det må sette sin ære i å utføre den funksjon de som lemmer på Kristi legeme skal utføre. Det er dette vår hellige Fader vil, når han så ofte og inntrengende formaner til «katolsk aksjon». Katolsk aksjon er intet annet enn legfolkets deltagelse i prestenes apostoliske virksomhet, under prestenes tilsyn og ledelse.

Dette samarbeide mellom presteskap og legfolk, denne samhørighetsbevissthet i katolsk aksjon må selvfølgelig i første rekke utfolde sig i den menighet de troende tilhører. Menighetsbevisstheten må utvikle sig mer og mer. Søgnekirken er og må være centrum og midtpunkt for de troendes virke, likesom den er et symbol på den enhet som skal herske iblandt dem. Vi lever da alle et felles liv i Gud, og derfor må vi også konsekvent slutte oss sammen, konsekvent bli gjennomtrengt av samhørighets- og menighetsbevisstheten, for at vårt arbeide i Kirken og for Kirken må bli preget

av den enhet vi har i Gud. Det kristne liv er et felles liv, hvis utspring er Gud og i Gud. Og hvor denne samfundstanke og samhørighetsfølelse ikke gjør sig gjeldende, der kan det egentlige kristne og kirkelige liv ikke vokse sig sterkt, ikke blomstre frodig.

*

Vårt daglige liv må bringes i samklang, i harmoni med vår overbevisning. Det må ikke i vårt menighets- og foreningsliv være nogen motsetning mellom vår overbevisning og vår handlemåte, eller rettere sagt mellom vår overnaturlige oppgave og vårt virke. Utgjør vi alle én overnaturlig realitet, så må vi også harmonisk arbeide sammen som legemets lemmer arbeider sammen, uten selvishet og misunnelse, forvisset om at den enes virke og lykke er den annens fordel og lykke.

Denne samhørighetsbevissthet og samfundsånd strander dessverre ofte på vår selvishet, vår inngrodde — om enn ubevisste — egenkjærlighet, som får oss til å glemme at vi alle tilsammen kun utgjør én organisme, at vi kun er forskjellige lemmer på Kristi legeme.

Ja, høitelskede i Herren, selvisheten er en stor hindring for enhet og enighet i menighetsarbeidet. Den har nemlig det ved sig at den alltid søker å trenge sig frem på andres bekostning, at den likesom ser alt gjennom briller som forstørrer ens egne egenskaper og de andres feil. Og så tales og prekes det, som om man intet annet vil og tilstreber enn det felles gode!

Selvisheten ligger menneskene så å si i blodet og det er som om blodet ikke kan gå sin jevne gang, men at det må stige til hodet og bruse hver gang man føler sig tilsidesatt, eller ser en annen spille den rolle man gjerne vilde hatt for sig selv eller sine venner.

Og da kommer misunnelsen og sjalusien som ikke kan se nøkternt på tingene. Det er rent utrolig hvilke småligheter det er som formår å fremkalle misunnelse, rent utrolig hvor smålig misunnelsen kan gjøre et menneske, utrolig hvilken uenighet og misnøie den kan volde i en menighet, som ellers kunde vært blomstrende.

Denne laveste av alle våre følelser kan således snike sig inn i alle grener av menighetsarbeidet. Den anklager presten for å være partisk, for å være vennligere, mer hensynsfull mot den ene enn mot den annen. Den tåler ikke at andre kan ha gode egenskaper og evner, når det gjelder initiativ og organisasjon i menighetsarbeidet, deltagelse i den kirkelige virksomhet.

Alt dette vilde være utenkelig, dersom vi hadde den rette forståelse av Kirkens indre enhet og samfundsånd. Likesom det ene lem på et legeme ikke misunner

det annet dets plass, men alle har like stor omhu for hverandres vel, så måtte det også være helt umulig å finne misunnelse blandt de troende. De måtte nødvendigvis holde sammen i den skjønneste harmoni til hele organismens, til Kristi Kirkes beste. Når ett lem æres, æres alle og gleder alle sig; når ett lider, lider alle med det; når et er sykt eller river sig løs, blir hele legemet skadet.

Alle kan ikke ha den samme plass eller den samme funksjon: øret er ikke sjalu på øiet og foten ikke på hånden. «Dersom hele legemet var øie», skriver apostelen Paulus, «hvor var da hørselen? Dersom det hele var hørsel, hvor var da luktesansen? Men nu har Gud satt lemmene, ethvert især, på legemet som Han vilde. Dersom alle var ett lem, hvor blev det da av legemet? Men nu er vel mange lemmer, dog kun ett legeme». (1. Kor. 12, 17—20).

Daglig skulde vi overveie og ha for øie den store apostels ord. Ti ransak eder selv, høitelskede i Herren, og tilstå at næsten alle vanskeligheter i våre menigheter kommer av selvisheten og misunnelsen som har sitt utspring i vår mangelfulle forståelse av vår organiske enhet i Kristus.

Ære være derfor dem som med kjærlighet bygger en bro over de bestående motsetninger og med kristelig klokskap forstår å utjevne dem. Denne kjærlighet og forståelse må herske i vårt private liv, men fremfor alt i vårt felles liv i Kirkens tjeneste, i vårt felles arbeide for menighetens blomstring og fremgang.

Vel kan det være forskjellige meninger, vel kan kritikk være berettiget, ja nødvendig, men det må dog alltid herske gjensidig aktelse og forståelse og opriktig — ikke hyklersk — kjærlighet både i bedømmelsen og i tonen. Måtte vi alltid ha dette for øie der hvor forskjellige retninger fremkommer i menigheten og i foreningslivet. Den som hos andre forutsetter uærlig hensikt, øver ikke kritikk som gagnar, men fremkaller mistenksomhet og misnøie og utløser splittende krefter og skader hele legemet, Kristi Kirke.

*

Høitelskede i Herren, ha en høimodig kjærlighet til vår hellige Kirke. Det gis intet indre liv i Gud som ikke utmerker sig ved levende interesse for Kirkens anliggender, ved dyp respekt og sympati for Kirkens skikker og ceremonier, intet gagnlig virke for Kristi sak uten forståelse av Kirkens organiske enhet.

Men elsk også hverandre som lemmer på ett og samme legeme. Elsk hverandre likesom Kristus elsker sin kirke, likesom Han elsker oss. Derpå vil man er-

kjenne at I er hans disipler, at I har hans ånd og arbeider i hans ånd. Derfor «beflitt eder på å bevare åndens enhet i fredens bånd. Ett legeme og én ånd, likesom I er kalt til ett håp i eders kall, én herre, én tro, én dåp, én Gud og alles Fader som er over alle, ved alt og i oss alle» (Efes. 4, 3—6).

Den treenige Guds velsignelse stige rikelig ned over eder alle og forbli hos eder alltid.

Nærværende hyrdebrev blir å oplese på de to første søndager i Fasten i alle Vikariatets kirker og offentlige kapeller, både i fromessen og i høimessen.

Gitt i Oslo den 25. januar 1934.

† Jacob Mangers.
Biskop av Selja.
Apostolisk Vikar.

Verne-engelen.

Aa mor mi, er det sant som du sa meg her i stad:
ein verne-engel fylgjer meg paa ferdi
og vaktar meg saa kjærleg og er sorgtung
eller glad
alt etter som eg steller meg i verdi?

Ja kjære vene guten min, for Herren hev
det sagt,
og Han det er som engelen deg sender.
Og engelen vil vera deg ei trufast venevakt,
og aldri han fraa Gud si aasyn vender.

Men mor, — han kann kje sjaa meg naar han
alltid ser paa Gud!
— Han ser deg godt med augo sine klaare.
For Gud er alle stader, so som soli no
fraa sud
kann skina yver fjell og bø og baare.

Aa mor mi, bed han koma hit og vera stødt
hjaa meg

so leikar me i tunet og i stova.

Og vil han ikkje leggja seg, so sit han her
med deg
og kysser meg som du naar eg skal sova.

Ja, engelen er med deg kvar du staar og kvar
du gaar,
um natti som um dagen er han hjaa deg.
Eg bed til Gud at verdi og det vonde
aldri faar
forlokka deg, so engelen gaar fraa deg.

Lars Eskeland.

Om opplevelse og erkjennelse.

Til hr. Steinar Messel's to artikler.

Hadde jeg i «St. Olav» nr. 5 angitt å ville ta avstand fra «hr. Steinar Messel's biologiske determinisme», så måtte jeg altså nu be ham om undskyldning; men da jeg bare brukte vendingen: «hans fremstillings biologiske determinisme», så har jeg intet å ta tilbake. Forskjellen er vesentlig; for han var øiensynlig, mens han skrev sin interessante betraktning over hr. Berggrav's bok, ikke selv ganske på det rene med i hvilken grad de våben han lånte mot protestantisk religiøsitet, konsekvent også kan brukes mot katolske verdier. Mitt innlegg bragte ham — og har da forsåvidt gjort sin nytte — til å presisere sitt standpunkt, og i hans nye artikkel er det som kunde utfordre til innvendinger, skrumpet adskillig sammen.

Imidlertid har mitt innlegg åpenbart ikke kunnet klargjøre hvad jeg mente. Det viser sig grellest deri at han, idetsamme han refererer til mig, ombytter uttrykket «oplevelsesteologi», som jeg engang brukte, med «følelsesteologi»: han taler om «den følelsesteologi som hr. E. B. finner innen katolicismen»! Jeg hevdet at det ikke nødvendigvis bestandig er rett å søke den religiøse opplevelses grunn-element innenfor følelseslivets grenser. Hverken det som gives i opplevelsen, eller det som oppfanger det givne, behøver å høre hjemme i disse grenser. Hr. Steinar Messel er visstnok særlig innstillet på skepsis overfor svermerier, overfor sekt-stiftere som har trukket ganske uberettigede dogmatiske konsekvenser av sine (allerede i og for sig kanskje svært tvilsomme) «inngivelser», han står skiltvakt for sannheten, det vil si: den sannhet som kan være gjenstand for helt upersonlig tydning og formulering. Hans første artikkel manglet et forbehold om, at til utforskningen av sammenhengen mellem individuell tros-form og karakter-type er iallfall ikke et enkelt type-skjema som Kretsch-

mers tilstrekkelig; og den manglet et forbehold om at man ikke kan se blott og bar illusjon i alt religiøst sjeleliv hos alle som ikke kjenner de riktige sannhetsformuleringer (dogmer). — (Forøvrig bør man selv sagt ikke straks hos slike mennesker forestille sig en umiddelbar innvirkning av «Gud selv», slik som troende protestanter sagtens må gjøre; disse har som regel glemte de overnaturlige krefter og verdier av underordnet art, som også har objektiv eksistens). En for sterk skepsis parrer sig gjerne med undervurdering av gehalten i det materiale som mystikkforskningen gjør oss bekjent med. Religiøs *virkelighet* har et videre omfang, og dens utstrålinger må kunne gi sig tilkjenne i andre former, enn hvad som tilsvaret det adækvat formulerbare. Til gjengjeld gis der, som hr. S. M. meget riktig uttaler, ingen garanti for, nøiaktig *hvorhenne* den overnaturlige virkelighet slipper taket og den subjektive illusjon begynner. Men idet Kirken anerkjenner mystikere hvis skrifter viser oss det intense avtrykk av *erfaring*, overtar Kirken likevel i nogen mon garantien — en begrenset garanti uten nøie fastsatt grense — også for gyldigheten av deres personlige «oplevelser». Hermed er ennu ingenting sagt *for* eller *imot* en thomistisk erkjennelsesteori, men veien ligger utvilsomt åpen for en tolkning i overensstemmelse med den — d. v. s. med en thomisme som har innsikt i, på hvilke måter det menneskelige intellekt kan arbeide. (En innsikt som ikke alle ny-skolastikere erhvervet sig). I ethvertfall: om man interesserer sig for å iaktta religiøst sjeleliv som utfoldelse av liv, behøver man sannelig enda ikke å komme til emotionalistiske eller immanensfilosofiske slutninger.

Hr. S. M.'s protestantiske lesning bærer tydeligvis sin del av skylden for at han innfører sitt erkjennelsesteoretiske «Enten — eller» på urett sted. Det skinner igjennem når han f. eks. i sin første artikkel skriver følgende to setninger etter hverandre: «Luthers personlige opplevelse . . . er generalisert derhen, at følelsen faktisk er blitt betraktet som almenneskelig religiøst sannhets-

organ. Den protestantiske kristendom er *således* *) blitt kalt «tvefødt» . . .» Mot dette må det sies at det sjelelige fenomen: «tvefødt» religiøsitet (religiøsitet for- met i en revolusjonerende indre krise) kan i og for sig *ikke* tas til inntekt for teorien om følelse som sannhetsorgan; det fremgår f. eks. derav at denne «tve-fødsels» kristne prototype finner vi i apostlen Paulus' *oplevelse* på Damaskus-veien. Nå ja, protestantene gjør vel krav på St. Paulus (og kanskje Kretschmer vilde finne ut at han var pykniker av legemsbygning?) men Kirken vil neppe forære ham bort. En annen sak er det at tilsynelatende religiøst-bestemte sinnskriser *kan* gi årsak til all den mistillit som hr. S. M. har på rede hånd.

Tilslutt, idet jeg forlater det område som jeg i mitt første innleg beveget mig på, vil jeg bemerke at de i og for sig tillatelige muligheter for en erkjennelsesteori reduseres sterkere enn nødvendig ved den populære innsnevring til alternativet: thomistisk teori — emotionalistisk intuitions-teori. Kirkemyndighetene selv har således aldri innvendt noget imot den særskilte *religiøse* erkjennelsesteori som kan utdras av St. Bonaventura's skrifter (og som ingenlunde er «ontologisme») skjønt den vel bare kunde være mulig som ledd i et dualistisk *erkjennelsessystem* (ikke *sannhetssystem*); den er ingen vranglære, den har (i motsetning til thomismen) simpelthen tapt sin aktualitet ansikt til ansikt med de siste århundres videnskapelige krav, det er alt. La oss ikke forsøke å være «plus papiste que le pape». Den som akter katolikkens bånd, skulde ikke misakte katolikkens frihet.

Jeg vil forøvrig også bemerke at i en artikkel av såvidt utpreget elementært-belærende art som hr. S. M.'s siste, savner man en tilføielse til talen om forstanden som tros-organ: forstanden *inngydt nåde*.

I siste instans er en katolikkens forhold til religiøse opplevelser — det bør vel også *jeg* tydelig uttale — *alltid* et annet enn protestantere. For «de andre har religiøsitet, men bare katolikken har *også* religion.»

Emil Boyson.

Kong Albert av Belgien er død.

En *konge* er død — men et *menneske* er blitt minnet. Pressen i alle land har bragt nekrologer over kong Albert av Belgien som det sømmer sig når en fyrste er død — men fra avisenes sider er steget et billed frem av et menneske, som først og fremst var *tjener*. Den opofrende, plikttro tjener av det land og det folk, han tilhørte. Der var år i begynnelsen av hans regjerings-tid, hvor han fikk leve en fyrstes almindelige tilværelse med det representative som hovedoppgave — så brøt ulykken inn over landet. Vår menneskealders største ulykke både i sig selv og ikke minst ved sine eftervirkninger: verdenskrigen. Den kalte i Belgien alle våbenføre menn bort fra hjemmene — men ikke alene det: i dette land la den de tusen hjem åpne for fiendtlige tropper. Også det kongelige hjem blev opløst —

og kongen selv stillet sig blandt landets forsvarere og satte ofte sin egen person inn — som eksempel og oppmuntring for de andre, som kjempet for landets eksistens. Og da krigen tok slutt blev kong Albert fyrsten som residerte på slottet igjen — men de tunge år hadde gitt ham den ydmykhet som skal til for i ånd og sannhet å være det, som den unge kong Leopold nu ved sin edsavleggelse formet i følgende ord: «Jeg skal aldri glemme, at det belgiske dynasti er folkets tjenere.»

Den far, som har innprentet sin sønn denne leve-regel, så han «skal aldri glemme», den far hadde i krigens år lært hvad *fred* er for en livsverdi. Derfor

*) Uthevet her — E. B.

kunde kong Albert jevne ut og forsone, når de indre divergenser i landet blev sterke og mer truende — soldaterkongen blev fredens tjener.

Så døde han sin tragiske død — uventet for ham som for alle andre. Landet har hyldet hans minne — og fra alle de folk, som i krigens år stod hverandre bi, er sendt representanter til hans bisettelse for å vise ham den siste ære. Pressen i disse land har viet ham mange sympatiske ord — men en manns storhet måles ikke alltid best ved den omtale, hans venner og medarbeidere gir ham — ofte trer den klarest frem ved de ord, som hans motstandere og motarbeidere sier om ham. Ti er det godt det ettermele *de* gir ham — da kan man være sikker på, at han etterlevet den gamle visdom: «Du skal bygge en *gyllen* bro for dine fienders tilbaketog.»

Da kan man være sikker på, at han har levet etter Kristi ord om vårt forhold til våre motstandere — at han selv i seirens stund forblev stille uten å triumfere over andres nederlag.

Og hvad sier man så i den tyske presse?

Vi tar «Köln. Volkszeitung» for oss. Det store innflytelsesrike blad skriver:

«Efterretningen om den belgiske konges plutselige død har ikke alene vakt bestyrtelse og medlidenhet i hans eget land, men vil også vekke almindelig deltagelse overalt, hvor man har høiaktet den avdøde fyrste. Under hele krigen ga denne konge sitt land et lysende eksempel på mot og troskap — det var den tid da han som konge med sin hær var trengt tilbake til det lille Yser-hjørne.

Kongen var en mann med et edelt sinnelag og med den beskjedenhets, som er en særlig pryd for de, som vandrer på menneskehetens høider. Var det kongen, som sammen med kardinal Mercier av Malines var sjelen i belgiernes motstand, og var det dem, som stadig påkalte folkets høieste og siste krefter, så var det *også* de to, som ved sin edle form for patriotisme fikk motstandernes dypeste aktelse. Fedrelandskjærlighet er alltid den største aktelse verd, og som Tyskland i ærbødighet senket sin kårde ved kardinal Merciers bære, så bøier vi oss *også* nu i dyp aktelse for den døde fyrste, som var en av sitt lands og hele det politiske Europas mest vinnende personligheter. Og vi forsikrer den kongelige familie med dronning Elisabeth i spissen og hele landet vår opriktigste deltagelse i denne sorgens tid.»

Såvidt det tyske blad, som altså sammen med de fleste av sine kolleger slutter sig til de kondolanshilsener, som fra nær og fjern er strømmet inn til den så hårdt rammede kongefamilie i Bryssel.

Til enkedronningen har pave Pius XI sendt følgende telegram: «Dypt beveget over den smertelige begivenhet, som har rammet Deres majestetets hjerte og nedsenket den kongelige familie, regjeringen og hele den edle nasjon i sorg, uttrykker vi hermed vår innerligste deltagelse, og idet vi anroper den barmhjertige Gud om de rettfærdiges fred for denne kongelige og elskede

sjel, vil Vi *også* be om all himmelsk trøst for Deres majestet, den kongelige familie og hele nasjonen.

P. Pius XI.»

I pavens og alle kuriekardinalenes nærvær er der i det sixtinske kapell blitt holdt en høitidelig sjelemesse.

*

I St. Olavskirken, Oslo, lestes torsdag den 22. ds. en høitidelig sjelemesse for kong Albert — på initiativ av den herværende belgiske konsul Johan Müller. Kirken var sørgeklædt med mange praktfulle palmedekorasjoner — og allerede ved ½11-tiden overfylt på de reserverte plasser nær.

Oppe i koret knelte dominikanerpateren dr. Béchaux, franciskanerpateren Boers, pastor de Paepe, pastor Riesterer og pastor Weirig.

Efterhvert innfant sig det herværende corps diplomatique med sin doyen, den svenske minister Höjer, i spissen. Likeledes stats- og utenriksminister Mowinckel og utenriksråd Esmarch.

Presis på slaget 11 ankom kongen med følge og blev ved foten av kirkens trapp mottatt av den belgiske konsul og sognepresten mgr. Kjelstrup, som ledsaget Hans Majestet op i våbenhuset, hvor Provikaren, mgr. Irgens, ventet sammen med pastor Ugen og pastor Kjelland-Bergwitz, som var de assisterende prester ved messen. Denne celebrertes av mgr. Irgens og fulgtes med folbar interesse av den lyttende skare, hvorav mange ikke-katolikker.

Absolusjonen ved båren meddeltes av mgr. dr. Kjelstrup, og under orgelmusikk forlot kongen med sitt følge kirken, ledsaget til sin bil av Provikaren.

„Det er ikke nødvendig -“

Det var på en jernbanestasjon i Marseille og historien er sann. En officer i uniform gikk utålmodig op og ned i venteværelset, iaktatt av en del civil-personer, som øiensynlig ergret sig over hans uniform og kom med halvhøie bemerkninger om de «viktige» militære i almindelighet og dennes «finhet» i særdeleshets. Da gikk døren op og en fransk biskop kom inn. Officeren kastet først et flyktig blikk på ham — så så han nøiere: jo, det var den samme prest som for noen år tilbake hadde mottatt hans generalskriftemål og ved absolusjonen meddelt ham trøst og fred.

Officeren knelte spontant for biskopen og bad om hans velsignelse. Det skjedde så fort, at selv biskopen blev overrasket. Men ikke så meget som de andre tilstedeværende som momentant inntok en absolutt fiendtlig holdning.

Og da officeren nu reiste sig og takket biskopen, hørte han en av dem si: «For en nedverdiggende opførsel av en soldat — enn si en officer! La oss skrive hans regimentsmerke op (enhver fransk officer bærer sitt regimentsemblem på sin uniform) og melde ham for hans oberst som en skam for regimentet. Dette er jo offentlig skandale!»

Officeren snur sig fort mot den talende, og idet han høflig gjør honnør, sier han elskverdig smilende, men med en alvorlig klang i stemmen: «Det er ikke nødvendig, mine herrer! For regimentets oberst — det er mig!»

Lord Halifax og de anglikanske unionsbestrebelsler.

«St. Olav» omtalte i sitt forrige nummer Lord Charles Lindley Wood Halifax's død. Han døde som en ensom olding på 94 år — allikevel sørger en stor del av den anglikanske og katolske verden ved hans bære — alle de som vet hvad denne edle mann i den reneste og mest ideelle hensikt har gjort for å få gjenforenet de i troen adskilte og hvor tappert han årtier igjennem kjempet for dette, tross alle de vanskeligheter han møtte.

Som en førende liberal statsmanns sønn og arving hadde Lord Halifax en glimrende løpebane foran sig. Han gav imidlertid avkall på alt det og besluttet å gjøre studiet av Kirkeunionsspørsmålet til sin livsoppgave. 34 år gammel tok han imot valget til president for «English Church Union» og virket i 60 år på denne post helt i den katoliserende Oxfordbevegelses ånd, som var blitt kalt til live av den senere kardinal Newman, og etter Newmans konversjon ført videre av Pusey.

Samlingspunktet for Oxfordbevegelsen var siden 1857 «Association for the promotion of the Union of Christendom». Etter det vatikanske koncilium truet bevegelsen med å løpe ut i sannet, men det lykkedes heldigvis kort tid etter å gjøre den i 1859 grunnlagte «English Church Union» til arvtager. En rekke betydningsfulle erklæringer, særlig bekjennelsen til «Vår Herres virkelige tilstedeværelse i nadveren» viste alle den sterke tilnærming som fra den anglikanske retning skjedde mot den katolske lære. Avgjørende for den videre utvikling, som nu næsten utelukkende blev ledet av Lord Halifax, blev den franske lazaristpater Portals inngripen. Forsynet førte ham og Lord Halifax sammen på Madeira og i forståelse med lordene foretok pater Portal i 1894 en reise til England, hvor han hadde sammenkomster med de anglikanske biskopper.

I en audiens hos pave Leo XIII fremsatte pateren dernæst det forslag, at den hellige Fader skulde sende de anglikanske erkebiskoper en privat og fortrolig innbydelse til aktiv deltagelse i unionsarbeidet. Leo XIII lot kardinal-statssekretær Rampolla sende en skrivelse til pater Portal, hvori han billiget den tanke å innkalle unionskonferanser. Men dette pavelige initiativ fant ingen gjenklang på anglikansk hold, så alle videre pavelige bestrebelsler var umuliggjort.

Lord Halifax og hans franske venn gav dog ikke så lett op, men fikk bragt istand, at den pavelige skrivelse «Ad Anglos» den 20. april 1895 utsendtes over hele verden og fikk den til å lytte. I denne skrivelse lød det blandt annet: «Revolusjonen og flere århundres adskillelse har latt meningsforskjellene slå dype røtter i hjertene, men det er ingen grunn til å opgi ethvert håp om fred og gjenforening.»

Denne gang blev svaret ikke taushet, men skrivelser avfødte en livlig diskusjon innenfor den engelske kirke. Dette foranlediget, at paven offisielt overdrog pater Portal å føre gjenforeningsarbeidet videre. Der blev dannet en egen forening, hvis organ blev «Revue Anglo-Romaine».

Men det gikk ikke så fort som optimistene hadde håpet. «Revue Anglo-Romaine» inntok undertiden en altfor imøtekomende holdning, og støtte derved på motstand fra kardinal Manning og hans efterfølger Vaughan. Mer og mer kom spørsmålet om gyldigheten av den anglikanske prestevigsel i forgrunnen, og da en pavelig skrivelse av 19. november 1896 «Apostolicae Sedis» uttalte sig imot denne gyldighet blev den romerfiendtlige tendens innenfor Anglikanismen så sterk, at der gikk 25 år i hvilket enhetsarbeidet syntes helt å være sovnet inn.

Først Lambeth-konferansen i 1920 med sitt av 252 anglikanske biskoper undertegnede oprop til alt kristenfolk vekket unionsbestrebelsen påny og gav støtet til «Malines-samtalene». Appellen fra Lambeth-konferansen var formulert slik: «Tiden er inne da alle kristenhetens adskilte grupper må glemme hvad der ligger bak dem og imellem dem og sammen strebe frem mot målet: en gjenforenet kirke».

Et av konferansen nedsatt utvalg gikk ennu mer konkret inn på spørsmålet, idet det lot en direkte innbydelse utgå til den katolske Kirke med de ord: «Skulde den romerske Kirke nære noe ønske om å få orientere sig i retning av betingelsene for en gjenforening, er vi beredte til å gi en slik orientering.»

Endelig var fra anglikansk side falt det stikkord, som Lord Halifax og Pater Portal hadde ventet så lengselsfullt på. Lorden tok med nidkjærhet arbeidet op igjen og fant ved felles venners formidling en hjelper i den belgiske kardinal-primas Mercier. Med den romerske kuries vidende og billigelse, men naturligvis uten offisiell autorisering, kom ved kardinal Merciers initiativ den første av de berømte «Malines-samtaler» istand i 1921, og varte fra 6.—8. desember. Fra katolsk side deltok kardinal Mercier, p. Portal, generalvikar van Roey (den nuværende belgiske kardinal-erkebiskop), kirkehistorikeren Batiffol og pater Hemmer — fra anglikansk side Lord Halifax, domprovst Robinson, en nær venn av erkebiskopen av Canterbury, superioren for Opstandelsesordenen, dr. Frere, biskop Gore og forstanderen for Kebles-College, dr. Kidd.

Anglikanerne preciserte sin stilling til den kirkelige enhet således: «Vi ønsker den kirkelige enhet og viker ikke tilbake for den tanke, at pavedømmet skal være centrum for denne enhet — men vi tenker dog på et pavedømme, som først kan opstå i fremtiden. Når alle andre spørsmål er løste, er vi rede til å motta av den romerske Kirke et slags opdrag eller anerkjennelse («Commission or recognition») — ikke fordi vi holder den anglikanske prestevigsel for ugyldig, men «for å berolige våre romerske trosfellers samvittighet». Katoikkene anerkjente denne innstilling som en merkbar imøtekommenhet og betegnet den som «et eksempel på kristelig ydmykhet og et virkelig offer for fredens sak.»

Den annen «samtale» fant sted 14.—15. mars 1923 og gjaldt ved siden av vigsel-spørsmålet de av Angli-

kanerne krevde særrettigheter: bruk av morsmålet og engelsk ritual, kommunionen under begge skikkelser, prestenes rett til ekteskap og anerkjennelse av de 358 biskopers jurisdiksjon. Også denne gang kom man til en forståelse uten naturligvis å få utjevnet alle motsetningene.

Den tredje «samtale», 7.—8. november samme år, hadde som tema pavedømmets stilling, og man kom til foreløbig enighet på grunnlag av følgende teser:

1) Den romerske Kirke er grunnlagt av Kristus og opbygget av St. Peter og St. Paul.

2) Den romerske Stol er den eneste rette historisk begrunnede apostoliske Stol i Vesterlandene.

3) Efttr en uttalelse av Augustinus er biskopen av Rom president for Vesterlandenes Kirke.

4) Han inntar mellom alle kristenhetens biskoper et primat, så at uten samfund med ham er der ingen utsikt til en gjenforening av kristenheten.

5) Englendernes kirke skylder den romerske Stol sin grunnleggelse ved «Gregor I, vår far».

Men den fjerde «samtale», 19.—20. mai 1925, bragte dessverre atter store meningsforskjelligheter, fordi Anglikanerne her betonet særdeles sterkt det åndelige element i sin nasjonale særkirke og tok urkristendommens vidnesbyrd til inntekt for sig. Og straks etter denne sammenkomst døde både kardinal Mercier og pater Portal. De to dødsfall blev skjebnesvangre for det så lovende påbegynte unionsverk. Der fant vel ennå en «samtale» sted, 11.—12. oktober 1926, men dens resultat var ringe, sammenlignet med de foregåendes. Man beskjefteget sig hovedsakelig med avfattelse av beretningene fra alle «samtalene», som utkom i 1928 under titelen «The Conversations at Malines» (Oxford, University Press).

Skjønt Lord Halifax også i sine siste leveår ikke tapte sitt mål av syne og ikke lot noe uforsøkt, som kunde muliggjøre en fortsettelse av Unionsbestrebelsene, blev dog tankeutvekslingens tråd revet over. Men man må allikevel ikke undervurdere hans livsverk, «Malines-samtalenes» betydning og verdi.

Kardinal Mercier har sagt følgende om deres betydning: «Det er kanskje første gang i de siste 400 år, at lærde menn i vennskapelig forståelse har underholdt sig timevis om de tyngste og alvorligste meningsforskjeller, uten at der et eneste øieblikk kom noe skår i det hjertelige forhold, eller man tapte tilliten til fremtiden — — ved avslutningen av hver av de tre sammenkomster følte deltagerne sig ennå nærmere knyttet til hverandre og ennå tillitsfullere overfor hverandre enn fra først av — — ingen bok er så meget verd som det å tale ansikt til ansikt med hverandre — — vi så, at menneskene er skapt til å elske hverandre.»

BOKANMELDELSE

«Katolsk Haandbog for Danmark» — 1934.
(Ansgariusforeningen).

For 7. gang har den så energisk arbeidende Ansgariusforening i Danmark utsendt sin «Haandbog», som innledes med

et bilde av excellencen biskop Brems og forøvrig bringer et bilde av avdøde biskop v. Euck i anledning 100-års-dagen for hans fødsel samt bilder av de 14 nye kirkebygninger som er blitt reist i de første 10-år av biskop Brems virketid. Håndboken er beregnet på å være opslagsverk og gir følgelig en rekke konkrete opplysninger om alt som angår katolsk liv i Danmark. Alle sogn, foreninger, hospitaler og alle skoler finnes opført med sine nuværende og forhåndværende prester for sognenes vedkommende og med en fortegnelse over alle de som ellers er knyttet til virksomheten de forskjellige steder. Håndboken slutter med et oprop om støtte for den danske katolske presse og med en tabell over påskefestens data helt frem til 1974. Endelig har den en meget nyttig kalender, som går helt til 2299 og hvorav man kan utregne hvilken ukedag en opgiven dato er fallen eller vil falle.

E. D.-V.

Svenske helgenlegender.

Fra fornsvensk helgenlegendarium ved Iwan B—W.

Sankt Lucas.

Lucas, evangelisten, var av byrd en gresk mann, født i Antiokia. Han var læge både for legeme og sjel. Han var St. Petri disippel og en renlevnetsmann alle sine dager uten plett, korsfestende sitt legeme med dets lyster. Han alene fulgte Sankt Paulus så at de var aldri skilt fra hverandre. Han skrev et evangelium og en bønn for kristne som han lærte av Vår Frue selv og av Sankt Paulus. Av den grunn er han den som har skrevet mest om englenes budskap til Vår Frue og om Vår Herres fødsel og barndom og om alt det som især angår Vår Frue og som man kan finne i evangeliene. Han sies også å ha vært den som malte de første bilder av Vår Frue og som lignet henne meget. Hans evangelium klinger også skjønnest av alle evangeliene. St. Paulus selv priser det høit og kaller det *sitt* evangelium, ti St. Lucas var hans disippel.

Han skrev også meget om apostlene, hvad de gjorde i Jerusalem mens de var sammen efter den Helligånds utgydelse over dem. Han døde en naturlig død i Herrens fred og ligger begravet i Antiokia.

En gang kom en syndestraft over Antiokia og staden beseiredes av de hedninger som kaltes tyrker. De kristne bekjente sin synd og gjorde fullstendig bot. Da viste St. Lucas sig i skinnende klær for en mann, som våket i Vår Frue kirke i Tripolis og sa sig å være St. Lucas og var kommet fra Antiokia hvor nu apostler og martyrer var samlet for å stride for de kristne.

Samme dag kjempet en liten skare kristne mot utalige hedninger og knuste dem fullstendig, som når en løve biter ihjel et lam. Og de prist Gud og St. Lucas.

Anmerkninger:

Maxentius romersk keiser år 306 beseiredes av Konstantin i året 312 og omkom under flukten. Keiser Konstantin den store optrådte som de kristnes beskytter, og gjorde siden han hadde bemektiget sig herredømmet over hele det romerske rike år 323, kristendommen til mestbegunstiget religion.

Sjelesorgen i Nord-Norge.

En beriktigelse.

Et intervju i forrige nr. av «St. Olav» inneholdt en uttalelse av en katolikk i Nordland som gikk ut på at man inntil fornylig ikke i manns minne hadde hatt besøk av noen katolsk prest. Fra sikker kilde erfarer vi, at sogneprestene på Harstad, og på Tromsø i den tid Harstad var uten prest, ved flere leiligheter har besøkt de katolikker, som bodde i denne menighets store distrikt — således i byene Narvik og Bodø og flere steder i Lofoten og Vesterålen. Beundring for det arbeide våre prester har nedlagt, ikke minst i en tid da kommunikasjonene var dårlige, gjør det til en kjær plikt å bringe denne beriktigelse.

Sophie Höflmayr, musikk lærerinne

IN MEMORIAM.

Det er med virkelig sorg alle vi mange venner av frk. Höflmayr mottok budskapet om hennes død. Den alltid virksomme og interessante gamle dame er ikke mere. Hennes død var en god kristens død. Mange fattige vil savne de gaver hun skjenket bl. a. gjennom St. Vincensforeningen her i Oslo. Men hennes venner som stod rundt hennes enkle bære, hun var medlem av tredje orden av den hl. Frans', vi vil også savne hennes iver for sjelenes og kirkens vel og fremgang. Ti alltid var hun på ferde, tross hun nu gikk i sitt 72de år; alltid var det noe godt som hun syntes hun måtte fullføre. Foruten å være tertiar, var hun medlem av Mariakongregasjonen, tidligere Mariaforeningen, som i hennes yngre år ofte benyttet sig av hennes sjeldne musikalske evner. Som musikk lærerinne var hun søkt av mange elever helt til ifjor høst. (Hun var medlem av Oslo Musikk lærerforening). St. Birgitta paramentforening i St. Halvard nød også godt av hennes arbeide. Kirken og den katolske kristendom var alltid i hennes tanker. En liten lægmanns apostel er vandret bort. Hun hvile i fred og det evige lys lyse for henne!

Oslo den 26. februar 1934.

Ivar og Klara Ruyter.

Biskopen hos paven.

Den hellige Fader har den 19. februar mottatt hans høiærverdighet biskop Mangers i privataudiens.

Biskopen har nu forlatt Rom og opholder sig for tiden i Frankrike.

Hørhjemme: —

TROMSØ. Der er vel ikke mange av «St. Olav»s lesere som vet, at der finnes en ynglingeforening hernord, som feiret sitt 10-års jubileum her den 11. februar, samtidig med at man feiret den tradisjonelle foreldrefest på annen søndag i februar. I mange dager hadde man arbeidet med forberedelsene og en halv-hundre mennesker var kommet tilstede da festen innlededes med ungdomssangen: «Kristmenn, Korsmenn, fram». Etter sangen holdt festkomiteens formann en velkomsttale og gav et lite utdrag av foreningens historie. Det var pastor van der Velden som stiftet den — idag teller den nok så mange medlemmer. Etter talen blev man budt tilbords — og hver av ynglingene hadde sin mor til borddame. Festtalen holdtes av direktøren pater Rusche — likesom pastor H. v. der Velden fikk sin takketale for sitt initiativ for ti år siden. Pastoren hadde også sendt en lykkønskningsskrivelse som viste, at han ikke har glemt oss heroppe — han skrev således, at hans tanker ofte gikk til Tromsø. Etter bordet begav man sig atter til festlokalet, hvor man først underholdtes med musikk, og dernæst påhørte oplesningen av «Fjortendagsposten»s festutgave, som vakte livlig bifall, hvad forøvrig alltid ynglingeforeningens avis kan glede sig ved. Så kom det lenge ventede øieblikk, da foreningens nye merke skulde utdeles. Pater Rusche holdt en tale om merkets betydning for foreningen — det er Kristi initialer — enkelt, men ekte katolsk. Hvert medlem kom frem og mottok det, og denne ceremoni blev avsluttet med «Kristus vår konge». Kvelden fortsatte med selskapeleg koselig samvær, og vi syntes alle at den hadde vært meget vellykket.

C—L—B—O.

— og derute:

GREKENLAND. Det katolske ukeblad i Athen har i anledning av 12-årsdagen for pave Pius XI's kroning bragt en lengere hyldestartikkel til den hellige Stol, hvori det heter, at man nu oplever å se den ene motstander efter den annen strekke våben overfor pavedømmets idé — mens de troende mer og mer fylles av takknemlighet overfor Gud, som i den nuværende pave har skjenket oss en sann «Guds tjeneres tjener» — en titel som pave Gregor I antok som et mottrekk mot de anmassende patriarker av Konstantinopel. Bladet påpeker dernæst hvorledes Pius XI har lagt stor vekt på presteutdannelsen, mens «den hellige Synode» i Athen stadig stemmer fordringene til prestenes dannelse mer og mer ned. For å kunne få besatt de 200 sogneprestebeder, som nu er ledig er man til og med gått til å godkjenne folkeskolelæreutdanning som tilstrekkelig for prester på landet.

KARMEL — LISIEUX. I 1911 mottok dette kloster gjennomsnittlig 100 brever om dagen — i 1925, hvor den lille Terese blev kanonisert, steg brevenes antall til 500 — ifølge det officielle organ er dette tall i 1933 steget til 1200! 50 sekretærer er beskjeftiget med å besvare dem, og disse må praktisk talt kjenne alle sprog i verden, da der nu kommer brever på ca. 60 sprog og dialekter. St. Teresias biografi er nu oversatt på 35 sprog og er ialt utkommet i 5 millioner eksemplarer. På de mest fjerntliggende steder, som f. eks. i Bagdad, Rio de Janeiro, Loande m. m., opkalles kirker og institusjoner efter henne — alene i U. S. A. bærer 18 kirker hennes navn.